

3,5 km - 1 uur 10
Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Natuurmonumenten

Wandelroute Vossendel Midden-Herenduin

Wandeling van 3,5 km door uitgestrekt duineikenbos en de duinvallei de Vossendel

Het woord 'del' in de naam is een ander woord voor vallei; vossenvallei dus. De vos is lange tijd helemaal weggeweest uit de duinen omdat er teveel op hem gejaagd werd. Sinds de jaren '70 is de vos weer te vinden in het duingebied. Je zult hem niet zo snel zien, want vossen zijn echte nachtdieren. Bovendien hebben ze scherpe zintuigen waarmee ze mensen goed weten te ontlopen. Als je goed oplet vind je misschien wel zijn sporen. Vossenkeutels zijn makkelijk te herkennen, want ze hebben een gedraaid puntje en ze zijn witgrijs van kleur. Bovendien zitten er vaak haren in van de muizen of konijnen die ze opgepeuzeld hebben.

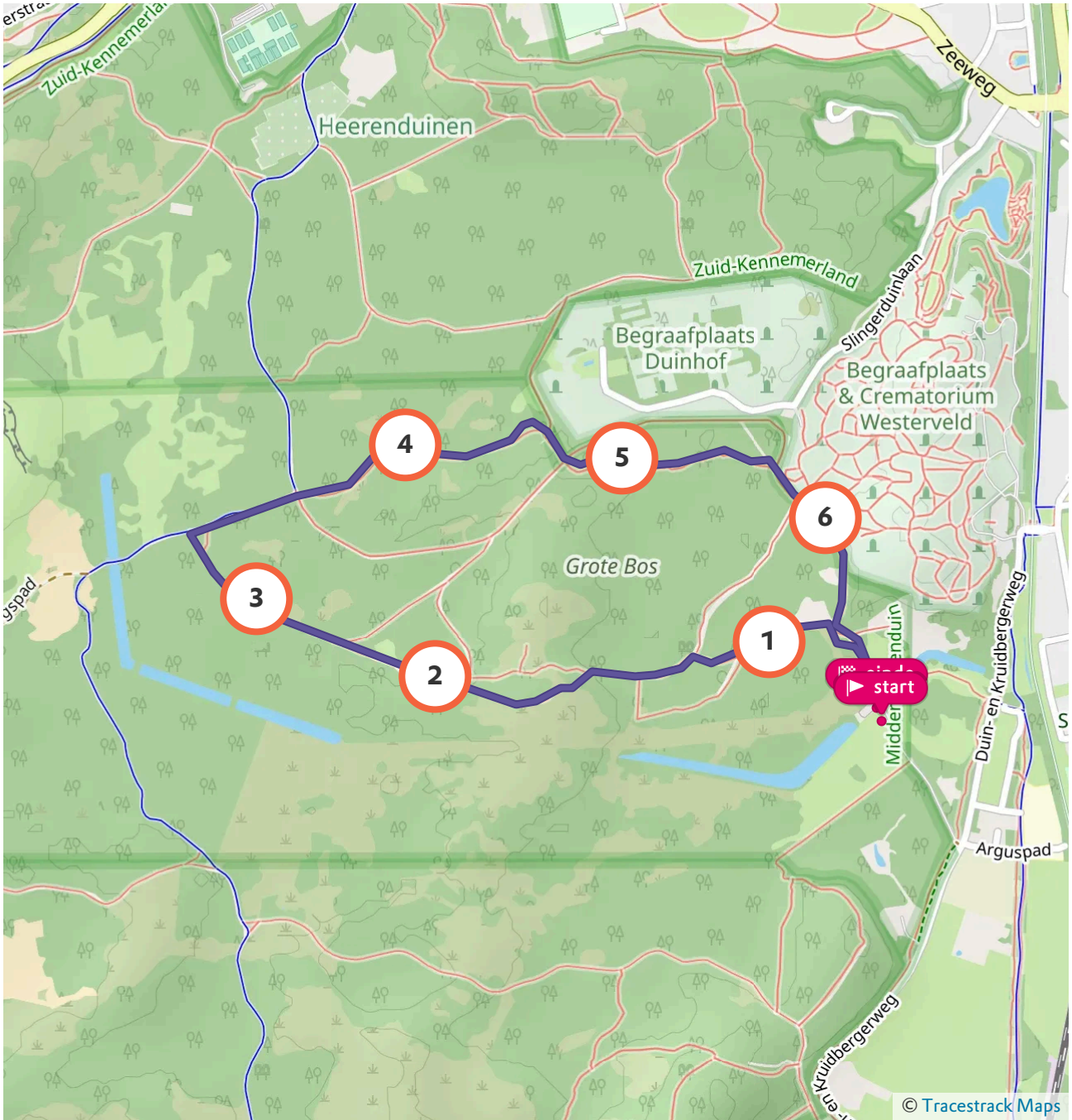
- De route is aangegeven met rode pijltjes.

Waar kun je starten

Ingang Midden-Herenduin, Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Ter hoogte van Duin-
en Kruidbergerweg
18, 2071 LE Driehuis
(NH)

1 Recycling in de natuur

Een vermolmde boom is een bron van leven. Honderden soorten paddenstoelen en ruim duizend soorten kevers zijn bij het verorberen van het hout betrokken. Kevers vormen op hun beurt weer een belangrijke voedselbron voor heel veel andere dieren zoals vogels, mollen en padden. Daarom laten we omgevallen bomen liggen. Til eens een dode tak van de grond op en kijk welke diertjes je ziet!

2 Wijngaardslak

De wijngaardslak is de grootste slakkensoort in Nederland. Zijn lichaam kan tot 12 centimeter lang worden en het huisje tot 5 centimeter hoog. Hij is met een jaar of drie volwassen en kan soms wel 8 jaar oud worden. 's Winters kruipt hij weg in de grond en sluit hij zijn huisje af met een kalklaagje. In maart komt hij weer tevoorschijn. De paartijd is mei-juli. Een paring kan wel enkele uren duren. Wist je dat slakken mannelijk en vrouwelijk tegelijk zijn? Van nature komt de wijngaardslak alleen in Limburg voor. Waarschijnlijk zijn er ooit exemplaren noordelijker uitgezet die daarna verwilderd zijn.

3 Geniet en luister

In het duingebied zijn meer dan genoeg plekken waar je even lekker kunt uitrusten en kunt genieten van de geluiden en de geuren om je heen. Ga even zitten en kijk en luister. Welke vogels hoor je? Grote bonte specht, vink, fitis, tjiftjaf, koolmees, fluitier? Het mooist om te zien is misschien wel de boomklever: oranje met blauw. Hij maakt zijn nest in boomholtes in oude bomen en roept 'twiet-wiet-wiet'.

---

4 Bosbewoners

Mollen zijn van oorsprong bosbewoners. In sommige bossen worden ze gevangen omdat ze bijvoorbeeld tot overlast leiden op de sportvelden dichtbij, maar hier mogen ze gewoon blijven. We zijn er blij mee, want ze eten insecten en ze woelen de grond goed om. Hierdoor blijft de grond luchtig en dat is goed voor het bodemleven. De mol vormt een smakelijke prooi voor de bosuil die hier leeft.

---

5 Mossen en paddenstoelen

Naast de vele paddenstoelen die er hiervoor komen, groeien er ook verschillende soorten mos. Zij vormen een fluweelzacht tapijt aan de voet van de bomen. Sterretjesmos (groot haarmos), maar ook diverse korstmossen. De honingzwam is een hele mooie paddenstoel, maar hij is dodelijk voor bomen. Een andere soort die je hier ziet is de aardappelbovist. Hij lijkt, zoals zijn naam al aangeeft, op een aardappel! Een andere mooie paddenstoel is de porseleinzwam; deze is glanzend wit en groeit alleen op dood beukenhout.

6 Nachtdieren

Vleermuizen eten iedere nacht hun eigen lichaamsgewicht aan insecten. Hier in het bos jagen 's nachts dwergvleermuizen en rosse vleermuizen. In de winter houden watervleermuizen in de bunkers hun winterslaap.

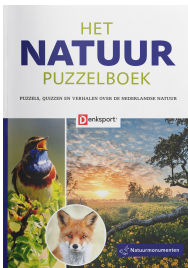
Wist je dat gevarieerd bos belangrijk is voor vleermuizen? In een gevarieerd bos, met allerlei soorten en veel ondergroei leven ook veel verschillende dieren. Ook veel insecten. Vleermuizen eten insecten en hebben oude bomen met holtes nodig als slaappleaats. Natuurmonumenten laat de natuur buiten historische parken zoveel mogelijk haar gang gaan en koestert de diversiteit aan planten en dieren. Biodiversiteit buiten natuurgebieden is ook heel belangrijk, want slechts 15% van Nederland is natuurgebied. Meer streek-eigen planten en insecten in je eigen buurt, in je tuin of met potten op een balkon, alle beetjes helpen! Kijk op www.natuurmonumenten.nl hoe jij kunt helpen.

Word nu ook lid

Sluit je net als 968.000 anderen aan bij Natuurmonumenten. Je beschermt niet alleen de natuur in Nederland, maar je ontvangt ook een welkomstpakket en alle ledenvoordelen.

nm.nl/de-natuur-in/word-lid

Nieuw: Het Natuur Puzzelboek

Het Natuur Puzzelboek: een boek van 160 pagina's vol puzzels, verhalen en weetjes over de natuur in Nederland. Leuk om zelf mee aan de slag te gaan of om cadeau te geven. Je bestelt 'm op

nm.nl/puzzelboek